

KRAAT TELEAT

7 (27)
9. NOVEMBER 93

Kõige hullem on, kui
inimene kaotab loo-
tuse, on Salu Juhan
kusagilt lugenud.

On ju?

VIDEOTEEGIST Videoteegiks

Kaheksa kuud tagasi ehk veebruaris külastas ETV-d Austria Televisiooni arhiivi juhataja härra Peter Dusek. Hr. Dusek, kes on ühtlasi Rahvusvahelise Televisiooniarihiivi Föderatsiooni (FIAT) juhatuse liige, oli ETV-s tutvumisvisiidil ja teda tookord majas saatnud Voldemar Lindströmi sõnutsi olnud ta "meeldivalt üllatunud nähes, et ka siin on arhiivid olemas" ning pidas võimalikuks hakata tulevikus meie fono-, foto- ja videoarhiiviga ka koostööd tegema. Samuti arvas hr. Dusek, et ETV võiks mõelda FIAT-i liikmeks astumisele. "Telekraat" kirjutas 9. veebruaril Austria arhiivitegelase külaskäigu puhul järgmist:

"Austria TV arhiiv on pärast hiljutist moodustamist kujunenud tõeliseks kultuurinähtuseks. Enam kui 1.300.000-l filmil ja videolindil on talletatud maa kolmekümne viie aasta pikkune televisiooni arengulugu. Kasutamiseks on arhiiv mõeldud eelkõige Austria tele- ja ringhäälingusüsteemis töötavatele inimestele, aga ka teistele huvilistele. Viimastel aastatel on seatud sisse tihedad suhted teiste kodu- ja välismaiste arhiividega. On otsustatud, et arhiivis hakatakse säilitama ka filmidest ja saadetest ülejäävat "musta" materjali, et seda vajaduse korral tulevikus kasutada."

Kuidas on lood meie arhiiviga? Tõenäoliselt hakatakse tulevikus rääkima 93. aasta oktoobrist kui ETV videoteegile õhu sissepuhumise

algusest.

Kired ETV videoteegi ümber läksid lõkkele pisitasa, samm-sammult kuid järjekindlalt. Kui organism on nõrgenenud, ravi ja treeninguga aga ei alustata, annab miski ühel hetkel järele ja kogu häda lööb kuskil välja.

Kui inimene saab infarkti, öeldakse: "Näed, süda vedas alt," ja tavaliselt ei mõelda sellele, miks see süda siis vastu ei pidanud. Ületöötamine, vale toitumine või iseenese läbipõletamine ei tundu siinkohal enam kuigi tähtsana. Nüüd on midagi umbes säärast toimunud videoteegiga. Tasa ja kasinalt on see tagasihoidlik pere oma kolmanda korruse urgudesüsteemis ringi liikunud, ise vist õieti aimamata, et (nagu Pompidou kultuurikeskuses sajandivahetuseni jäävaid sekundeid tiksuv kell) just nende peade kohale oli üles seatud ajamõõtja, mis luges hetki kogu Telemaja jaoks ühe keskse probleemidepuntra avastamise alguseni.

Kui toimetuste avalikud süüdistused videoteegi vastu olid muutunud kahtlustäratavalt sagedasteks, otsustati asja uurima hakata. ETV peadirektori käskkirjaga nr. 340 moodustati komisjon ETV videoteegi tegevuse analüüsimiseks, hinnangu andmiseks töökorralduse, teenuste osutamise korra ja kvaliteedi kohta ning kerkinud probleemide lahendamisettepanekute tegemiseks. Komisjon kinnitati koosseisus Vello Reili, Eino Tandere, Maarika Lauri, Anne Kirsipuu, Tõnis Värnik, Sulo Soo

ja Reet Sokmann, kellest viimane valiti ühtlasi komisjoni esimeheks. Pärast kuu aega kestnud tegevust, mille välitel tutvuti videoteegi siseolukorraga, kuulati ära videoteegi töötajate poolset ettepanekud ja soovid, süstematiseeriti Telemaja teiste ala-jaotuste arvamused sealse töö kohta, jõudis komisjon ühiselt arvamusele, et ETV videoteek vajab koheselt elustamist ja seejärel veel kiirabi. Siin ei ole tegemist mitte väljakukunud hambaplommidega, mille asendamise eest suu omanik hõlpsasti ise seista saaks, vaid üldhädaga, mis nõuab paljude lülide kaasalöömist ja -tõmbamist. Kuigi ka videoteegi suukoobas vajab tõenäoliselt põhjalikku läbivaatamist.

"ETV videoteegis on 9700 videolinti (võrdle: Austria omas 1,3 miljonit, s.o. ca 130 korda rohkem, kuigi televisioonide eluead on umbes sama pikkusega), arvutist saab infot 1400 lindi kohta.. 8300 linti on minimaalse infoga, mis tähendab, et neid ei ole võimalik korralikult kasutada," on märgitud komisjoni möödunudnädalases otsuses. Samas lisatakse: "Töövideoteegis on praegu 4500 (!) linti, mis on väidetavalt momendil töösolevad saated (!!). Siit võib järeldada, et ETV peaks koheselt lõpetama uute saadete juurdetootmise ja monteerima ning eetrisse andma need neli ja pooltuhat linti juba valmissalvestatud materjaliga."

Huvitav - kuidas, miks, kelle soovil ja kelle nõusolekul seisab kasutamata selline hulk pooleliolevat tööd?

pööra...

VIDEOTEEGIST Videoteegiks

Mis või kes takistab tegijail neid töid lõpetamast? Kuipalju neist lintidest on vabaks andmata ebavajalik materjal? Missugused lülid on siin oma kohustused-tööd tegemata jätnud? Videoteegi töötajate arvamuse järgi seisab töölaos umbes 2500 videolinti, mis võiksid kuuluda kas kustutamisele või arhiivi andmisele, mida aga ei saa teha, kuna nende kohta ei ole üles antud küllalt infot, mis seda teha lubaks.

"Vajasin videomaterjale Vabariigi presidendist Lennart Merist ja kirjanik Jaan Krossist," selgitas komisjoni esimees R. Sokmann. "Sain infot, et L. Merist on 1 (!!!) videosalvestus aastast 1979 (!) ja rohkem ei midagi. Arvuti info järgi pidi videoteegis olema kaks saadet Jaan Krossist. Oli "Pöördtoolitund", kus näitleja H. Mandri lugest katkendeid J. Krossi teostest, Jaan Kross selles saates ei esinenud. Seda aga sain teada alles siis, kui olin tellinud välja kahetollise lindi ja selle läbi vaadanud. Teist saadet, mida arvuti välja pakkus, aga ei olnud üldse." R. Sokmann oletab vigade tekkimise põhjuseks seda, et "küllap töötas seal enne halb ja lohakas töötaja." Kuid kas me oleme selliste lugude kordumise eest kaitsnud praegu?

See, et videoteegis ei ole infot, on vähemalt kahe otsaga probleem. Ühest küljest ei vasta aja ja professionaalsuse nõuetele videoteegi andmepank ja selle kogumise meetodid. Teisest küljest ei näi toimetused ja saatetegijad eriti pidavat enese asjaks selle andmepanga tekitamises

kaasalõõmist. Tulemuseks on vastastikune usaldamatus ja teineteisest möödakäimine, videoteegiga "mitte eriti arvestamine." Seda tendentsi iseloomustab kujukalt see olukord, mis maja peal on üldjoontes välja kujunenud Beta-lintidega. Videoteegi pea 10 tuhande videolindi hulgas on neid 200 (!). Kus on ülejäänud? Toimetajate, rezhissööride sahtlites, toimetuste seifides, kodus voodi all. Sest nii on käepärasem ja tundub kindlam. Videoteeki ei saa ju, millal tarvis; sisse ja pealegi võib lint seal ära kaduda, eriti selline pisike. Lisaks sellele on hea, kui enda käes on võimalikult palju linte, sest siis on vähemalt, mille hulgast võtte minnes valida, kui videoteek saatetegijale uusi tühje linte välja anda ei taha (või neil neid ei ole). Ja nii lähebki maha nii mõnigi Lennart Meri või Jaan Kross. Häda ajab härja kaevu ja üksiktoimetajat, kes oma nahka päästab, ei saa ju pidada otseselt vastutavaks kogu maja võimaliku arhiivimaterjali vajaduse eest. Võib-olla oleks ka R. Sokmann oma Mere ja Krossi võinud leida kellegi sahtlist. Kust me teame?

"Info, mis tuleb videoteeki planeerimisest, on vähene ja lisaks sellele tihti ka vigadega. Salvastuskaardid jäävadki ainult planeerimisse. Töövideoteek tegutseb valdavalt ainult indeksite järgi. Tihti ei teata isegi toimetust, kelle lindistatud on saade. Mõnikord sisaldub info küll videolindi karbis asuvas passis, videoteegi ülestähendustesse see aga ei jõua," märgitakse otsuses. Ja küsitakse: "Kuidas saaks video-

teek nüüd teada, kellele ühe või teise indeksiga lint tegelikult kuulub, kes nende vormistamise eest vastutab, kui linnid seisavad juba aastaid?" Pealegi ei tööta enam paljud omal ajal saateid teinud inimesed meil. Paljud neist on majast läinud koos ainuisikuliselt nende valduses olnud infoga. Rida materjale on omal ajal salvestatud selliste üksuste poolt, mida täna enam pole (programmi direktioon jne.). Olukord pole sugugi parem filmimaterjalide osas. Kuidas saaks seda kõike tagantjärei korda seada?

Nüüd on olemas montaazhlehtede kord, ent ka neid ei täideta nii, nagu vaja. Ühest küljest ei sobigi need olemasolevad blanketid (Kes need välja töötas?) kuigi hästi oma eesmärgi teenimiseks. Saatetegijad võiksid ju ehk kuidagi kõik vajaliku ka nendele kirjutada, ent see nõuaks sääraselt otsustamist ja seejärel järjekindlat eneseületamist. Inimene on aga juba kord niisugune, et ennast ületatakse vaid selge sihi puhul. See siht on aga Telemajas tänini veel kokku lepimata.

ETV videoteek võiks olla ja õnneks ka siiski suuresti veel on (kuigi meie jaoks praegu suures osas varjatud kujul) üks meie suuremaid varandusi. Nii teletegijatele nende igapäevatöös, kultuurile tema jäädvustatuna säilimise osas, ETV-le isiklikult aga andmaks kilomeetripikkust edu-maad imikueas olevate konkurentide ees. See kala on meil õnge otsas ja ootab väljatõmbamist. Ta isegi ei siputa eriti. Ainuke asi on see, et ta võib pahaks minna, kui me

okasroosikese kombel edasi uinume. Videoteek tuleb tööle panna enne kui on hilja. Kes aga kala välja tõmbab või kes käskluse annab, et tõmmataks, pole praegu veel selge.

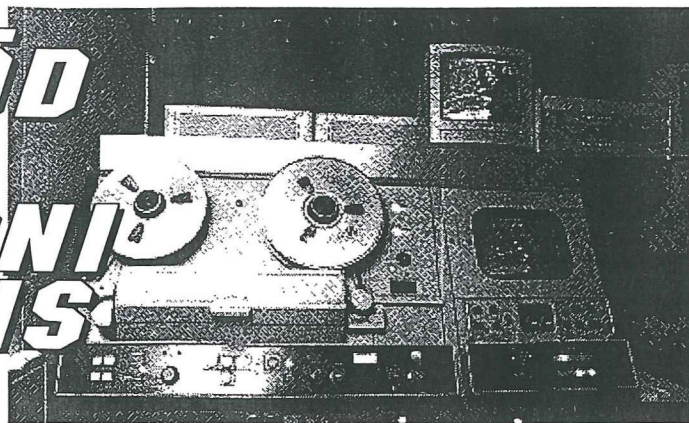
Asja uurinud komisjoni poolt on tehtud järgmised ettepanekud:

- * leida professionaalne juht osakonnale;
- * korrastada info laekumise kord videoteeki;
- * kiiresti muretseda videoteegile vajalik arv arvuteid;
- * sisestada kogu olemasolev info kiiresti arvutisse;
- * korrastada töö videoteek;
- * viivitamatult teha korda kõik montaazhlehed;
- * leida vahendid selle töö teostamiseks;
- * teha valmis saated, mis on pooleli;
- * ehitada uus filmoteek;
- * videoteek peab töötama kogu ETV eetrisoleku aja;
- * osakonnast peab saama infot kogu tööpäeva ulatuses.

Need ettepanekud on antud tutvumiseks tootmistalituse juhtidele, kelle otsene asi videoteegi funktsioneerimise võime tagamine vähemalt alluvusstruktuuride kohaselt kõik need aastad olema pidanuks. Omad ettepanekud ja seisukohad on tänaseks esitanud ka videoteek ise. Sel nädalal hakatakse otsi kokku sõlmima. Loodame siis, et võime oma silmadega tõdeda seda, kuidas aastakümne pikkune kollektiivne vastutatus muutub otsustavalt kõigi ühiseks kollektiivseks vastutustundeks.

Jälgime mängu (ja mängime kaasa)!

PÄÄSTETÖÖD TAANI TELEVISIOONI VIDEOTEEGIS

Taani Raadio ja TV alustas mullu kevadel esimese EBU liikmena oma vanima, seni veel 2-tollistel videolintidel säiliva arhiivi ümbersalvestamist Betacam- ja D3 digitaalformaatidele. Tegemist on 12.000 videolindirulliga, millel vanust kuni 34 aastat ja millele jäädvustatud enam kui 9000 tundi kordumatuid ajaloo- ja kultuurisündmusi.

Taani oli kolmas maa Euroopas (Suurbritannia ja Saksamaa järel), kus televisioonis hakati kasutama AMPEX VR 1000 videomakki. Taani TV soetas endale 1958. aastal säärased kaks tükki. See kõik toimus kaks aastat pärast seda, kui esimesed AMPEX-masinad USA-s käiku olid lastud.

Esimene salvestatud programm, mida taani vaatajad 1959. aasta 11. märtsi õhtuses uudistesaaates nägid, oli kuningas Frederik IX kuuekümnenda sünnipäeva pidulik tähistamine. Reporter jaoks lisas see mõistagi vaid keerukust, sest masin ei võimaldanud monteerimist.

Nüüdse ümbersalvestuslaine tegelik põhjus on see, et AMPEX-masinatele pole enam võimalik saada varuosasid. Ka on Taanis järele jäänud veel vaid paar tehnikut, kes nende aukartustäratavate riistapuudega ümber käia oskavad.

Nüüd tundub naljakas, et sel ajal, kui AMPEXid kasutusele võeti, ei osanud

keegi neile nii pikka ajalugu ette näha. Ühes 1959. aastal ilmunud ajaleheartiklis tsiteeriti saksa tehnikuid, kes oletasid, et lintidele salvestatu kaotab oma väljanägemise (värvid ja teravuse) iseenestest seistsme kuu jooksul. Taani Raadio ja TV tollane peainsener Peter Hansen oli optimistlikum. Tema arvamuse kohaselt võinuksid linnid vastu pidada isegi kuni ühe aasta. Tegelikult kujunes aga hoopis teistsuguseks.

Vanad AMPEX-makid on Taanis tänaseni säilinud, aga puhtalt tänu asjaolude kokkulangemisele. Oleks olnud loogiline, et Taani TV-s viimase 20 aasta vältel toimunud tehnikarevolutsiooni käigus oleksid ka need välja vahetatud. Puhtjuhuslikult aga kujunes ühe säilinud 2-tollise maki saatuse sääraseks. 1972. aastal muretses AMPEX VR 2000, mida kasutati Müncheni OM ajal, läks pärast seda ühe tekkinud eratelestuudio kätte, kus teda kasutati 1983. aastani ja seejärel keldrisse paigutati. Seal ta seisiski 1991. aastani, mil ta sealt leiti ja uuesti ellu äratati. Teine kanglane - AMPEX AVR 2 sünniaastaga 1974 - oli kasutusel 1980. aastani liikuvus ülekandejaamas. Seejärel tuli temalgi läbi teha keldriaastad ning nüüd on ta jälle au sees.

Et nüüd "vanakeste" poolt tehtud elutöö võimalikult heade tulemustega lõpule viia, kasutatakse ümbersalvestuste

käigus kahte Sony Betacam BWV 70-makki ja kahte Panasonic D3 digitaalkompuutrit koos kuue VHS makiga. Viimased teevad koopiad ja salvestavad materjale TV arhiivides kasutamiseks. Vanade 2-tolliste lintide puhastamiseks ja kerimiseks on kasutusele võetud ka üks RECORTREC-aparaat. Mõned laiad linnid on ju kasutamata riistadel seisnud kuni 30 aastat ja vajavad nüüd erilist tööstust.

Et salvestatav arhiiv saaks tõesti olema käepärane ja täielikult identifitseeritav, on töösse lülitatud ka Chyron AGO 2 tiitrimasin, mis ühtlasi töötleb heli, teeb graafikat ja vajaduse korral monteerib.

On välja arvestatud, et kui kogu see kompleks töötab täie koormusega, kulub kahel tehnikul - Poul Fuglsangil ja Preben Olsenil -, kelle rida laiad makid on olnud nende algusest peale, selle tööga valmisaamiseks 5-7 aastat.

Kui selle tööga hakkama saadakse, nähakse ette uute "päästeoperatsioonide" kallale asumist. Tõenäoliselt tuleb siis hakata ümber võtma ühetolliseid B ja C linte, mida Taani Raadios juba praegu säilib üle 40.000.

Telearhiivide säilitamine tulevatele põlvkondadele nõuab pidevat ja tõenäoliselt lõppematut hoolt.

/EBU ajakirjast "Diffusion",
Winter 1992/93/

1990 ja kõik varasem

Kes veel 1990. aastat mäletab, see teab, et just sel aastal lakkas olemast Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Televisiooni- ja Raadiokomitee oma järeallainetuse Eesti Ringhäälingu näol. 1991. aastal alustas iseseisvana ühes ühe kõigi südameile armas EESTI TELEVISIOON.

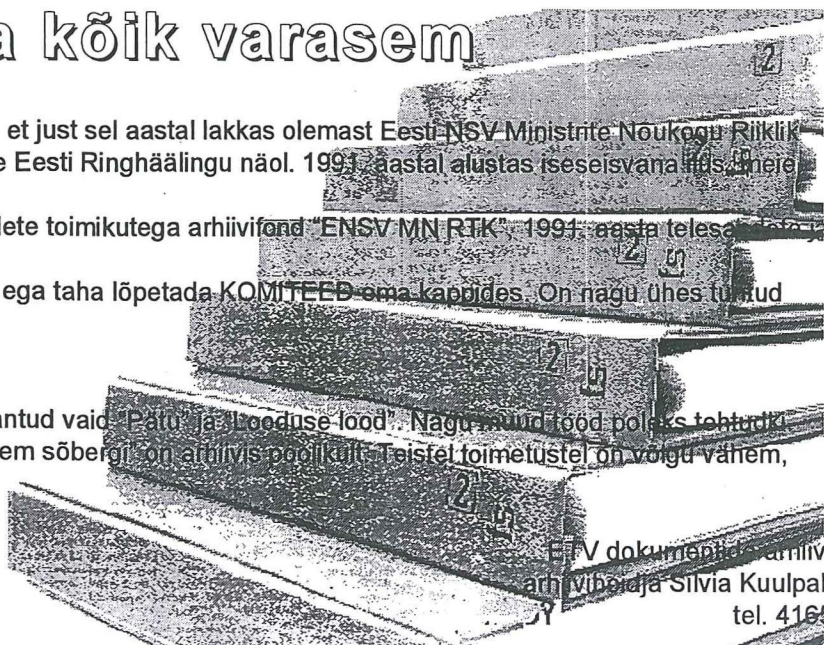
Sellest tulenevalt lõpeb 1990. aasta saadete toimikutega arhiivifond "ENSV MN RTK". 1991. aasta telesaate- ja -filmide materjalidega algab fond "ETV".

Ainult et toimetused millegipärast ei taha ega taha lõpetada KOMITEED oma kappides. On nagu ühes tükis laulus:

Mina neiu maha panin ammugi,
Sina kannad teda aina edasi.

"Lastekraanilt" on 1990. aastast arhiivi antud vaid "Päev" ja "Looduse lood". Nagu me kõik teame, LE-l on ka varasemate aastate auke. "Kõige suurem sõbergi" on arhiivis puudulikult. Teistel toimetustel on võrgu vähem, aga nad on.

No mis me teeme?

ETV dokumentaalarhiiv,
arhiivija Silvia Kuulpak
tel. 4165

Riigikogust saabus kiri

RIIGIKOGU

27. oktoober 1993

Hr. Hagi Shein
ETV peadirektor

Lugupeetud härra Shein

17. oktoobril toimusid Eestis kohaliku omavalitsuse valimised. Teen Riigikoguu maaelu ja regionaalpoliitika komisjoni ning uuemeelselt mõttevate omavalitsusjuhtide nimel ettepaneku avaldada tänu Ragnar Kondile ja Riho Preesile regulaarsete valimiseelsete kommentaaride eest ETV saadetes "Maa" ja "Aktuaalne kaamera", samuti sisuka erisaate "Igal valitsusel oma roll" (eetris 16. oktoobril) ettevalmistamise eest. R. Kond ja R. Prees väärisksid selle töö eest ETV-poolset preemiat.

Loodame, et tulevikus leiab ETV veelgi rohkem võimalusi kajastada kohaliku omavalitsuse elu ja probleeme. Eestlaste tagasihoidlikuks jäänud osavõtt 17. oktoobri valimistest on otseselt seotud ka massiteabevahendite suhtumisega, kes valimiste eel ei pööranud sellele olulisele sündmusele Eesti riigi elus piisavalt tähelepanu.

Meeldivale koostööle lootes
sügava austusega

Jaanus Raidal
Maaelu ja regionaalpoliitika komisjoni esimees

KRAAT-ia Klubi

Austatud kolleegid!

Telekraatia klubi koguneb esmakordselt neljapäeval 11. novembril kell 16.00.

Austatud kolleegid!

**Alates 8. novembrist ja seejärel igal
esmaspäeval toimub 6. korruse**

koosolekutoas

TV-KRIITIKATUND

mille kestel parimad asjatundjad analüüsivad meie saateid ja programmi.

Kirjutage meile, joonistage meile.
Vahendame küsimusi!

(Postikana, nov 1983)

KRAAT-
TELE-

Toimetaja TIINA KANGRO (tuba 611, tel.4613)

Heiki Meeri (tuba 401, tel.4062)

Riho Raie, Tarmo Tilsen (tuba 105, tel.4605)

Foto: Maasikmets, Tiikmaa, Josing, Rospu

SEMINARI- LEE!

15. - 19. novembrini
toimub Tartu Ülikooli
ajakirjanduskateedri
juures järgmine töö-
tavate ajakirjanike
täiendõppeseminar,
mis viiakse läbi
koostöös Põhja-
maade Ajakirjandus-
keskusega. Seekord
on teemaks uuriv
ajakirjandus. Lektorit-
teks on televisioonia-
jakirjanik Cecilia
Zadig Rootsist ja kir-
jutava pressis esinda-
jana lehetoimetaja
Arne Holm Norrast.